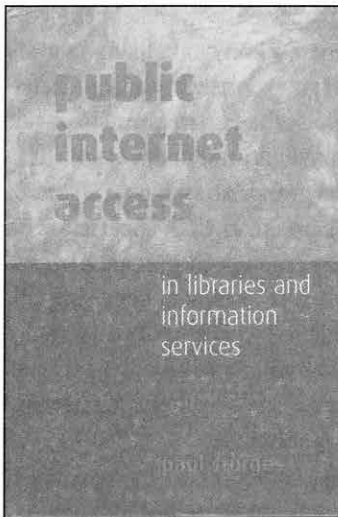

szei fióküzem hat nyomtatványából mindegyik, Számmer Mihály 109 veszprémi könyve és kisnyomtatványa (1794–1805) közül 27 (26,2%). Székesfehérváron három periódusban ugyanazon dokumentumféleségeknel az alábbi eredmények jöttek ki: 1803–1812 között 39-ből 18 (46%), a kiegészítést megelőző évtizedben (1857–1866) 207-ből 127 (61,3%), Heckenast Kálmán (1902–1920) 149 kiadványából 79 (53,6%) maradt ki az érintett ciklus-bibliográfiákból.

Maga a szerző fogalmazta meg: a tárgykör kutatása a háromkötetes mű közreadásával nem ér, nem érthet véget. Nyilván ő is fontolgatja a további esélyeket, lehetőségeket. A magyar könyvkultúra és a helyismeret-helytörténet ügye iránt elkötelezett külső szemlélőt pedig az a remény töltheti el, hogy ez a kiváló munka ösztönzésül szolgál majd más települések könyvtárosai, az egyetemek, főiskolák informatikus könyvtáros szakos nappali és levelező hallgatói számára. Biztató és mindenképpen követhető, követendő példát adhat akár egy-egy város, akár egy-egy nyomda, netán kiadó termékeinek számbavételére, az utóbbiak működésének tudományos igényű feldolgozására.

Bényei Miklós

STURGES, Paul
Public internet access in libraries
and information services / Paul
Sturges. – London : Facet Publ.
2002. – XIX, 220 p.
ISBN 1-85604-425-4

Internethasználat a könyvtárakban

Az internet ma már kétségkívül otthon van a könyvtárakban. Az sem kérdés, hogy a könyvtárak fontos szolgáltatása olvasói számára az internet elérésének biztosítása. A szabályzatok megalkotása igen összetett feladat, különösen, ha minden érdekelt, azaz a fenntartó, az olvasók és a könyvtárosok igényeit egyaránt figyelembe akarjuk venni.

A bevezető fejezetben találjuk a definíciókat, bár a szerzők szerint akár át is ugorhatjuk ezeket. Tételezzük fel, hogy ezekkel nagyjából tisztában vagyunk, ezért tegyük ezt mi is, és nézzük, mi a könyv célja.

Gyorsan kiderül, hogy nem elméleti munka, inkább a nyilvános internet-eléréssel kapcsolatos működőképes politika, szabályzatok kialakításához kíván segítséget nyújtani. Mindehhez háttér-információkat kell nyújtania. Nincs szükség viszont arra, hogy a könyv teljességre törekedjék. Hasznos forrásokat mutat be, de nem nevez meg minden szakirodalmat, URL-t, és szervezetet.

Nyilvános internethasználatot a különböző intézményekben és különböző módon nyújtanak. Teljes körű nyilvános elérést biztosítanak a könyvtárak, amelyeknek általában vannak szabályzatai a nyomtatott anyagok használatára, de ritkán rendelkeznek a digitális forrásokhoz való hozzáférést szabályzó dokumentumokkal.

Valamilyen mértékben nyilvános az elérés a felsőoktatási intézményekben, még ha az a hallgatókra, oktatókra és az intézmény más dolgozóira korlátozódik is. A hozzáférést a kutatási és oktatási célú használat esetében engedik meg, de sokszor szemet hunynak az ettől eltérő használat felett.

A szakkönyvtárakban, múzeumokban, levéltárakban általában az elérés szabályozása hasonló a felsőoktatási intézményekben találhatóhoz. A gyakorlatban egyes intézmények megengednek némi általános használatot is. Az iskolai könyvtárakban a legnehezebb a nyilvános elérésre vonatkozó koherens szabályozás megalkotása, amely csak a releváns, az intézmény céljait szolgáló elérést tenné lehetővé.

A recenzensnek itt be kell vallania, hogy nem tudja biztosan, maradéktalanul igaz-e mindez idehaza. Azt gondolja azonban, hogy a Nagy-Britanniában megfogalmazódó gondolatok – ha kisebb-nagyobb módosításra, a hazai körülményekhez való igazításra szorulhatnak is – jól hasznosíthatók a mi intézményeinkben is.

A kötet három fő részből áll. Az első és a második fejezet alkotja az első részt. Az első fejezet felvázolja, hogy mi is az internet és „mire használható”. A második fejezet az internettel kapcsolatos problé-

mákról, mindenek előtt a vele kapcsolatos félelmekről szól. Ezek a félelmek a következőkkel kapcsolatosak:

- ☉ ártalmas tartalom,
- ☉ megbízhatatlan tartalom,
- ☉ a tartalom kereskedelmivé válása,
- ☉ a szellemi alkotások tulajdonával kapcsolatos problémák,
- ☉ a magánélet és a magántitok sérülése,
- ☉ bűnözés (cybercrime).

A fejezet második része olyan kérdéseket tárgyal, mint az internettel kapcsolatos törvényhozás, szabályozás és a tartalomszűrés.

A második rész, a harmadik, negyedik és ötödik fejezetben a szabályozási folyamat etikai, jogi és gyakorlati alapjait kívánja röviden bemutatni. Az etikai kérdések kapcsán áttekinti néhány szervezet etikai kódexét, továbbá olyan kérdéseket tárgyal, mint az információ szabadságának elve, a tartalomszűrés etikája a munkahelyen, a gyerekeknek nyújtott hozzáférés esetében, a könyvtárakban. Az utóbbi kettőt szembeállítja a gyermekek jogaival, illetve az információhoz való szabad hozzáférés étoszával. Ne gondoljunk itt bonyolult, tudományos okfejtésre. Mindezt nagyon is gyakorlatiasan teszi a szerző. A sokszor véget nem érő etikai viták ismertetése helyett a kihívásokat ismerhetjük meg, majd a szerző véleményét, amely arra is ösztönöz, hogy magunk döntsünk e kérdésekben. Mindezt segíti az is, hogy esettanulmányokat kapunk, amelyekből aztán más kontextusban elhelyezve az olvasottakat általánosítható tanulságokat vonhatunk le.

A negyedik fejezet igazából csak az ide vonatkozó brit jogot ismerők vagy az iránt érdeklődők számára érdekes. Annál fontosabb az ötödik fejezet, amely a megvalósítás kérdéseit tárgyalja a következő témákra bontva:

- ☉ a számítástechnikai szolgáltatások,
- ☉ a munkatársak (tovább)képzése,

- ⊗ a felhasználók regisztrálása,
- ⊗ felhasználóképzés és segítségnyújtás a felhasználóknak,
- ⊗ felügyelet (a problémamentes működtetés),
- ⊗ monitorozás, szűrés, letiltás.

A hatodik fejezet módszeresen végigvezet bennünket a szabályzatok megalkotásának folyamatán. A könnyebbség kedvéért a szerző tizenkét lépésre bontja a folyamatot, gondosan indokolva az egyes lépések szükségességét. Ennek a folyamatnak fontos része az az ellenőrző lista, amellyel nemcsak a fejezet végződik, hanem a nyilvános internet-eléréssel kapcsolatos szabályozási tevékenységünket is végződnie kellene, pontosabban, amely a szabályzatok nyilvánosságra hozását megelőző lépés kellene, hogy legyen. Az irodalomjegyzék és a hasznos webhelyek válogatott listája mellett a függelékben számos, mértékadónak tekinthető szabályzatot s irányelvet találunk.

Koltay Tibor

Die Schulmedothek im Unterrichtsprozess / [die Publ. wurde erarb. von der Expertengruppe "Nutzungsmöglichkeiten de Schulbibliothek im Unterricht"]; Red. Niels Hoebbel. – Berlin, Ehem. Dt. Bibliotheksinst., 2000. 117 S. – (Dbi-Materialien ; 199) ISBN 3-87068-999-4

Iskolai médiatár a tanulási folyamatban

A hajdani *Német Könyvtári Intézet* utódszervezete (EDBI = Ehemaliges Deutsches Bibliotheksinstitut) szakértői gárdája által összeállított kiadvány 11 tanulmányt tartalmaz, melyek mindegyike az iskolai médiatárnak az oktatási folyamatban betöltött szerepét hivatott megvilágítani. Fontos tisztázni ugyanis – miként azt a szerkesztő, *Niels Hoebbel* rövid, de tartalmas előszavában megállapítja –, hogy mi is teszi az iskolai médiatárat érdekessé az oktatás számára. Miben is áll ennek a „tanulási térnek” a jelentősége? Abban talán, hogy didaktikai kreativitásra és módszertani nyitottságra ösztönöz, vagy abban, hogy